

דבר תורה לפרשת השבוע

פרשת וארא – הסיפור שלנו

הרב גור גלון

ישיבת הר ברכה

בפרשת וארא אנו פוגשים את המכות שהכה הקב"ה את מצרים, מכות שעד היום אנו מספרים עליהן לילדינו בהתפעלות ובהתרגשות, שנה אחר שנה, בפרשיות אלו וכמובן בליל הסדר.

בקריאת הדברים עולה השאלה: מדוע היה צורך בכל התהליך, שכלל עשר מכות והמתנה בין מכה למכה? מדוע הקב"ה לא הוציא את ישראל ממצרים ביום אחד?

התשובה שניתנת לכך על ידי הקב"ה נראית, בקריאה ראשונה, תמוהה מעט (שמות ט, טז; שם י, ב):

וְאֵלֶם בַּעֲבוּר זֹאת הָעֲמֻדָּתִיךָ בַּעֲבוּר הָרֹאֵתִיךָ אֶת כָּחִי וְלִמְעַן סִפֵּר שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ... וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנִי בִּנְךָ וּבֶן בִּנְךָ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֱלֹהֵי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בָם וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ה'.

הקב"ה אומר כי את כל המכות המופלאות והיצירתיות הוא עשה כדי שיהיו לנו סיפורים טובים לספר. וכיוון שכך, הרי שעלינו לברר: מהי החשיבות הגדולה שבסיפור סיפורים?

הסופר פול אסטר אמר: "סיפורים קורים למי שמספרים סיפורים"; והרב יעקב נגן, בדבריו על פרשתנו, כותב: "סיפורים קורים גם לעמים שמספרים סיפורים". הדברים האירו את עיניי ונכנסו לליבי – הסיפור שאנו מספרים לעצמנו בונה את התודעה שלנו, ונותן לנו את המשקפיים שדרכם אנו מתבוננים במציאות.

הרב קוק כותב שתפקידו של עם ישראל הוא להודיע לעולם את האמת האלוקית הגדולה, את האמונה. כדי שיוכל לעשות זאת, נוצר עם ישראל עם כל התנאים הנדרשים לשם כך, כאשר התנאי הבסיסי הוא ההיסטוריה שיצר לנו הקב"ה, שסיפורה ותודעתה יוצרים אמונה והתגלות של האמת האלוקית הגדולה (אורות הקודש א, א, ד):

אֲשֶׁר־יֵינוּ מֵה טוֹב חֻלְקֵנוּ, שֶׁבְּשִׁבִּיל הַשְּׁבִת הָאֶמֶת הַגְּדוּלָּה וְהַפְּשׁוּטָה בְּעוֹלָם, שֶׁבָּהּ חַי כָּל נִשְׁמָה תְּלוּיִים, וְחִדּוּשׁ אֹר הָעוֹלָם וּמְלוּאז שְׁלוּבִים, נִבְחַרְנוּ אֲנִי. וַיֵּשׁ לָנוּ זֶה הַכָּשָׁרוֹן בַּעֲצֻמֵּיתָנוּ הַפְּרָטִית וְהַכְּלָלִית, בְּתֵאָר תּוֹלְדֵיתָנוּ, בְּטִבְעַ בְּשִׁרְנוּ, בְּמִזְג אֲרָצָנוּ, בְּנִשְׁמַת אֲבוֹתֵינוּ הַגְּדוֹלִים...

סיפור יוצר מציאות

כותב ידידי רוני ויינברגר (תקשורת מקרבת לחיים מלאים):

הספור שֶׁאֲנֵחָנוּ מְסַפְּרִים לְעַצְמָנוּ עַל מַה שֶּׁקֹּרָה, הוּא רַק סְפּוּר. הוּא לֹא בִּאֲמַת מַה שֶּׁקֹּרָה. הַסְפּוּר אֵינוּ "הַמְצִיאוֹת". הַתְּחוּשׁוֹת וְהַרְגָּשׁוֹת שֶׁאֲנִי חוֹיִם, כְּתוּצָאָה מֵהַסְפּוּר שֶׁאֲנִי מְסַפְּרִים לְעַצְמָנוּ, הֵם אֲמִתִּיִּים – לְגִמְרִי! הֵם מַה שֶּׁקֹּרָה.

גם אם הקשר בין הספור לבין המציאות רופף או לא קיים, המלים והמעשים שלנו הם המציאות. גם כשהספור שלנו מדמיון, הסבל, הכאב, הפחד והכעס שלנו אמתיים ומרגשים, כמו גם האשר, השמחה והאהבה. כלם קורים במציאות ומשפיעים עליה.

הספור שלנו יוצר מציאות ומשנה אותה. כל הזמן. גם עכשיו. מה שאנו מספרים לעצמנו, על עצמנו ועל אחרים, משפיע מיידית על חיינו, על החיים של מי שסביבנו, ועל הסביבה.

הספור שלנו: על ילדינו, על הזוגיות שלנו, על המנהלת שלנו, על העמיתים שלנו, על הלקוחות שלנו, על החברים שלנו, על הפגישה האחרונה, על האימייל שנשלחו לנו, על ההודעה שקבלנו, ועל מה שעשו או אמרו לנו, הוא רק ספור. זו רק פרשנות, מאוד אישית, מאוד סובייקטיבית. 100% שלנו, הכל מדמיון.

ולמרות כל זאת – הספור שלנו הוא המציאות שלנו. הספור המדמיון שלנו הוא בעצם הדבר הכי מציאותי שיש. ספור = מציאות = חיים.

הסיפור של האומה מכוון באופן אלוקי לבנות תודעה – תודעת אמונה. הדבר נכון הן ברמה הלאומית והן ברמה האישית. עלינו ללמוד לספר את המאורעות שהקב"ה מעביר אותנו יום יום בעיניים של אמונה, של ערכים ואידאליים.

יהיו הדברים לעילוי נשמתו הגדולה של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, שממנו שמעתי לראשונה את סיפורו של ספר נחמיה. זה היה בעת ביקור בישיבת נחלים, שבה למדתי. הרב ישב איתנו ופשוט סיפר את הספר באופן מרתק ומעניין, ולימים שמתי לב איך הסיפור הזה בנה בי תודעה גדולה ועמוקה יותר משיעורים רבים. ההשפעה של סיפור חזקה יותר מכל האמירות, כי הסיפור הוא חיים.

אשרי מי שיודע לשמוע את הסיפור האלוקי, ויותר מכך: אשרי מי שיודע לספר את הסיפור האלוקי בעולם (ישעיהו מג כא): "עם זו יצרתי לי תהלה ויספרו".

אפשר להאריך בסיפורים, אבל עדיף לספר שוב ושוב את הסיפור המופיע בתורה, וכך לבנות תודעה. יהי רצון שנלמד לספר סיפורים ולראות את הסיפורים שהקב"ה מספר לנו דרך מציאות חיינו, ברמה הכללית והפרטית.